

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДА ДЕЦА

THE RAINBOW • A CHILDREN'S MAGAZINE

СІЧЕНЬ 1969

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
И ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ СПІВ-
РОВІТНИКАМ, ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИ-
ТАЧАМ, ПРИХИЛЬНИКАМ І ЖЕРТВО-
ДАВЦЯМ

бажає
РЕДАКЦІЯ „ВЕСЕЛКИ”

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

1. Що то за гість, що тепло їсть?
2. Без рук і без ніг малює малюнки.
3. Зроду рук своїх не має, а узорі вишиває.
4. Хто малюнок на вікні за ніч намалював мені?
5. Без рук, без ніг, без молотка збудує містка.
6. Старий дід мости помостив,
Прийшла молода — мости рознесла.

ЧИ ЗНАЄТЕ ТАКУ КАРУСЕЛЮ?

Є у мамі каруселя,
то суконочки веселі
й сорочиночки веселі
закружляли в каруселі.

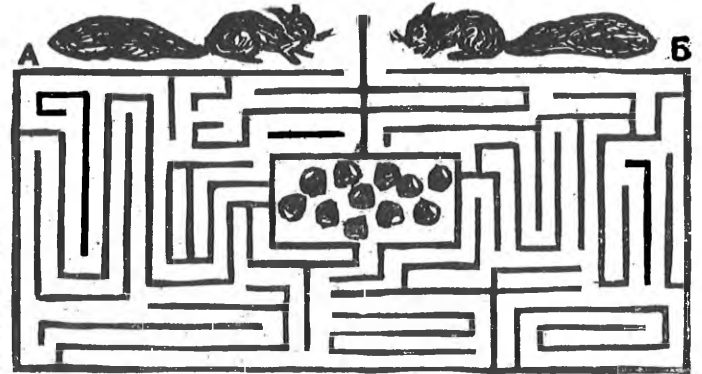
Зашуміли: — Джіні-джіні!
Як нам добре в білій піні
гнати мильну теплу воду
вліво, вправо ще й зісподу.

Повиходять з каруселі
свіжі, чисті та веселі
сто суконок, сорочиночок,
рушників та ще й хустиночок.

І тоді матуся наша
буде мати відпочинок.

Г. Чорнобицька

ЛЯБИРИНТ

Котра вивірка дійде до горіхів?

ЩО ЦЕ?

- а) Рук багато, а одну лиш ногу має,
Влітку одлягасться, на зиму одягу скидає.
- б) Золоте вбрання скидає, біле одягає
і на зелене переміняє.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК І РОЗВ'ЯЗКИ РОЗВАГ у
„ВЕСЕЛЦІ” за ГРУДЕНЬ ц. р.: ЗАГАДКА Л. ГЛИБО-
ВА: Руки. **ЩО ЦЕ?** 1) Річка. 2) Рукавиця. ГРАМА-
ТИЧНА ЗАГАДКА: Ви - Ми - Ти. **ХТО Я ТЕПЕР?**
(Загадкова карточка): Я пластовий новак.

Правильні розв'язки загадок і розваг з жовтне-
вого числа „Веселки” прислала Наталка К о в а л и -
ш и н , учениця п'ятої класи Рідної Школи в Філя-
дельфії, Па.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця
у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народ-
ного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Пра-
цівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить
у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї
суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного
числа — 60 центів.

Обкладинка роботи Я. Гніздовського
“THE RAINBOW” — “VESELKA”

Published monthly, except June to September BI-monthly
at Jersey City, New Jersey
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303
Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
П. Андрусів — Поклін Новонародженому

РІЗДВО

Коли зима морозами потисне
І закружляють у танку сніжинки,
То в нас в кімнаті ясне світло блисне
Від запашної свіжої ялинки.

І діти втішно-дзвінко привітають
Ісусика, усміхнене малятко,
І під вертепом хором заспівають
Йому колядку.

Морозе, гей, Морозе, не барися!
Тебе вечеряти у хату просять діти,
На покуті, коло снопа з пшениці
Ти будеш в нас сидіти.

Різдво — і свічка — і пахуче сіно —
Кутя, колач, горіхи на помості . . .
Здається, що далека Україна
Прийшла до нас у гості.

Пояснення-словничок: поміст — тут: підлога; по-
куть або покуття — місце за столом, де сходять-
ся кутом дві лави — найпочесніше місце в україн-
ській хаті.

Питання: Які українські звичаї згадані в цьому вірші?

Утеча до Єгипту — дереворит Н. Зубрицького
в львівському Акафісті з 1699 року

Михайло МАМОРСЬКИЙ

РІЗДВЯНА ПОДЯКА

Ой, як же радіють Івась і Галинка:
У них у кімнаті зелена ялинка,
Чудова, блискуча, неначе її
Приніс хтось на землю з небесних гаїв.

Це ангели Божі прибрали ялинку,
Бо люблять вони Івася і Галинку,
Та ще й подарунок поклали під віти —
То як же Різдрвом не радіти!

Ісусе-Малятко і ви, ангелятка!
Ось вам на подяку дитяча колядка.
Спасибі за радість різдвяну дзвінку,
За дар, за ялинку чудову таку!

СТОРІЖКИ СЛАВИ

Григорій СТЕЦЕНКО

БОГОМ ДАНИЙ

Площа перед Софійським собором була похожа на муравлище. Тут було повно різного народу. Стояли з хрестами, в повітрі маяли хоругви. Гомін гучних голосів перекочувався від краю до краю — аж до Золотих Воріт.

Перед чавунною брамою храму стояли розмальовані сани. На їх козлах сидів велетенський розмірів вусатий козак. Він, як і більшість тут присутніх людей, був одітий у баранячий кожух. Видихаючи клуби пари, козак сіпав шовкові червоні віжки, бо коні борзо тупцювали між гнучими голоблями. Гребучи копитами сніг, вони рвалися з місця.

— Стій, стій! — грубим голосом бубонів козак-дід.

Довкола саней тісною стіною стояв люд. В цю мить сюди протиснувся одітий у кожушок хлопчина. У нього з-під шапки вибилось пасмо білого, як льон, волосся і закрутилося на чолі комою. Він глянув на діда синіми очима і радісно гукнув:

— Дідусь Онисій!

Козак кинув на хлопчину гострий погляд з-під кошлатих брів і, пізнавши сина однорукого рибалки з Дніпра, сказав:

— Це ти, Тарасе?! Як маєшся? А де батько? Ач, як ти вирядився. Агій, тобі січневі морози не дошкулять. Ану, йди, небораче, сюди!

Тарас спритно стрибнув на козла.

— Ви, дідусю, теж ідете гетьмана нашого зустрічати?

— Так! Бачиш, он увесь Київ піде нашого батька гетьмана стрічати!

— Я теж. І татко там десь з ковалем Оверком...

Дід Онисій хотів був щось відповісти хлопцеві, та тут враз затих гомін, люди низько схиляли простоволосі голови. На паперть собору під руку з київським митрополитом Сильвестром Косовим вийшов сивий ерусалимський патріярх Паїсій. Повільною ходою вони зійшли камінними сходами вниз і, благословляючи святим хрестом, пройшли між лавами людей.

Пам'ятник гетьманові Богданові Хмельницькому на Софійській площі в Києві

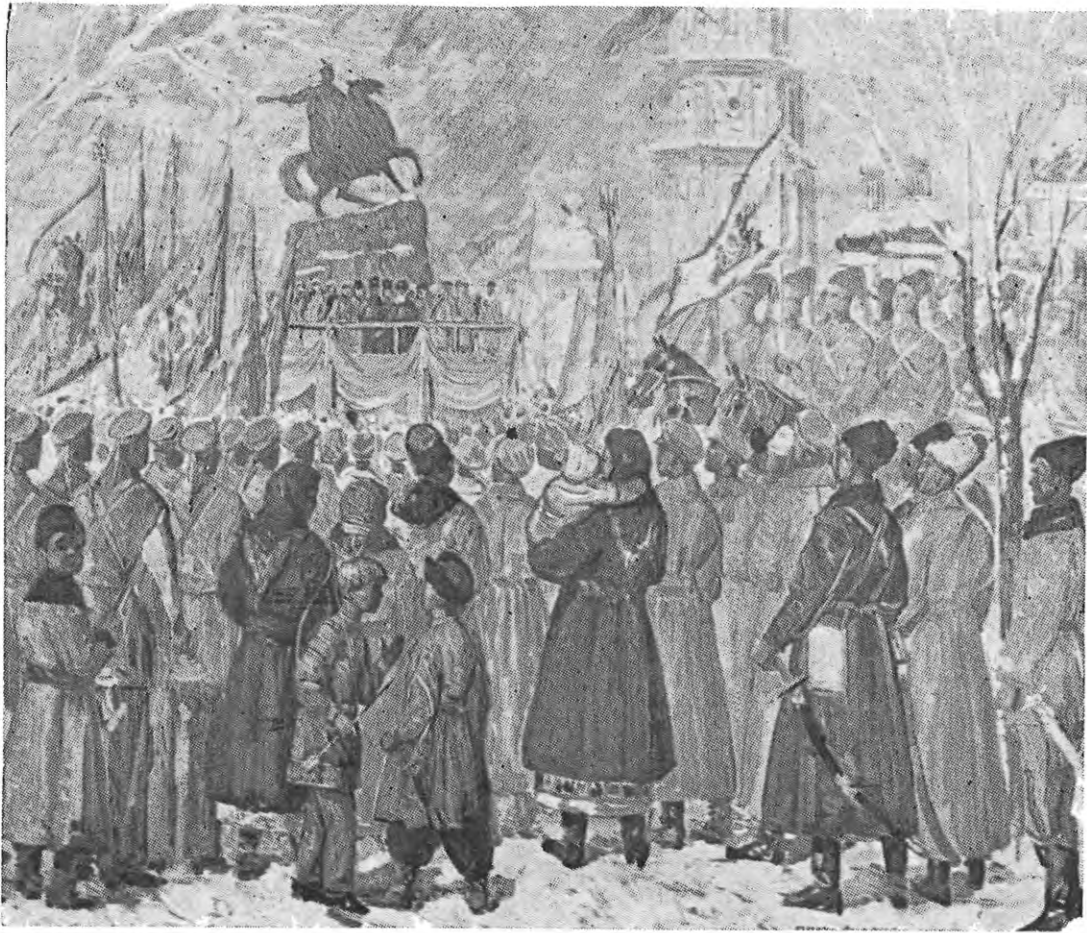
Дід Онисій зістрибнув з козел, а Тарас спритно зліз з саней і, підійшовши до патріярха, поцілував хрест.

— Рости здоровий і сильний козак, — сказав митрополит.

Патріярх і митрополит були зодягнуті в ризи, розшиті сріблом і золотом. На головах їх блищали оздоблені дорогим камінням митри. Патріярх і митрополит наблизились до саней Онисія і сіли на застелене хутрами сидіння.

Сіявся білий, мов лебединий пух, сніжок. Онисій звівся на ноги і, стримуючи коней, сів на козла. Сани рушили, зарипіли ковані залізом полози. І тоді ж увесь народ посунув слідом за патріярхом.

Тараса підхопило хвилею людських тіл. Під тисячами ніг хрумтіла сніжна дорога. На каштанах іскрився іній. Дахи домів і горбаті вулички були вкриті пишною свиткою зими, а сивий Дніпро

Урочисте проголошення самостійности Української Держави на площі св. Софії в Києві 22-го січня 1918 р. Цю картину намалював в повних кольорах мистець Петро Андрусів.

бився і дуднів під кригою. В усіх кутках міста і тут і там у соборах і церквах грала й гуділа мідь дзвонів. Було це надвечір'я січневого дня перед Різдом Христовим року 1649.

В натовпі, що сунув з хрестами, іконами та хоругвами вбік волинського шляху, Тарас здибав свого батька Трясила, який ішов попліч широкогрудого коваля Оверка. Рибак Трясило і коваль старі друзі, запорозькі козаки. Тарасів батько втратив руку в боях під Жовтими Водами і повернувся додому рибалити. Оверко кував мечі. Вони — старі запорожці, ішли в густих гомінких юрбах козаків, міщан, старців, спудеїв, професорів. Тут же спішили колодії, боднарі, теслі, ткачі, шапкарі, кравці, мулярі, пекарі, малярі, дроворуби... Тут були чоловіки, жінки, діти. Ввесь Київ вийшов з домів і линув назустріч своєму гетьманові.

Тарас, тримаючи татка за руку, ішов, розглядався і прислухувався.

— Богдан Хмельницький звільнив і спас наш український народ, — з пошаною говорив коваль, а його очі горіли вогниками завзятости.

Тарасів батько притакував та вичисляв-згадував перемоги гетьмана під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями, Львовом і Замістям. Аж до Замістя відігнав Богдан Хмельницький польську шляхту, яка нищила українські міста і села, а народ замучувала.

— Віддячився Хмельницький з козаками за народні кривди, — захоплено говорив Тарасів батько. Гордість бриніла в його голосі і блищала в очах. Він розгладив свої довгі вуси...

Похід зближався до волинського шляху, що ген-ген біг у степ. Коваль Оверко та рибак, а з ними і Тарас, протиснулися крізь густий натовп наперед, ближче до саней діда Онисія.

І тут всі спинилися і дивились у степ. Там, на волинському шляху, з'явиться Богдан Хмельницький зі своїми козаками.

Зі степу віяв холодний вітер. Розвівав хоругви і вони лопотіли в повітрі, як соколині крила. Нетерпеливість людей зростала з кожною хвилиною.

І раптом в перших лавах, що стояли далеко за

містом, почувся вигук і рознісся луною по всьому натовпу:

— Їдуть, їдуть!

Коваль і рибак насторожилися і дивилися в далину. Тарас сіпав батька за рукав:

— Тату, і я хочу побачити!

Трясило взяв свого сінка здоровою лівицею і висадив його собі на плече. І тепер Тарас побачив довкруги себе море голів. Чулися співи й веселий гомін. В цю мить здалека докотилась луна козацьких пострілів і в жилах киян віджила козацька гаряча кров. Чоловіки підкидали шапки вгору, а жінки зняли з голів хустки і махали ними.

— Ось, ось! Батько! — кричав хтось на все горло.

Тарас побачив у далині вершників.

— Ото спереду на білому коні наш гетьман! — гукнув коваль Оверко.

В повітрі понісся гучний багатоголосий оклик: Сла-а-а-ва!

Гетьман на знак привіту підняв руку з булавою. Він їхав попереду свого славного козацького війська. Одійтий був у розшитий жупан, застібнутий на грудях густими гудзиками. А на голові його була шапка, обшита котиковим кожушком з струсевими перами. На його плечах розвівалась чорна кирея.

Довкруги гетьмана на баских конях їхали козацькі старшини, а далі їхали полки козацькі, кінні, піхота, ватаги повстанців. В їх сильних руках — мушкети, списи, шаблі при боках, луки зі стрілами. А далеко-далеко за ними сунули гармати, валки возів зі здобиччю, йшли стада худоби...

По шеститижневім марші з-під Замістя воїни Хмельницького зближались до Києва.

Люди зірвались з місця і побігли назустріч гетьманові. Загнали літаври, засурмили сурмачі. З'явилися козаки з бунчуками. Десь вдарили струни бандур і полилася хвальна пісня аж у степ.

А гетьман у хвилях пісень попереду своїх вірних, одчайдушних, готових на смерть за волю козаків, їхав і піднятою догори булавою вітав свій український народ, той народ, сином якого він був.

Сивий патріарх Паїсій і митрополит Косів з духовенством, з хлібом-сіллю на вишитому рушнику, підійшли до гетьмана. Він помітив це і, натягнувши шовкові поводі, зістрибнув з коня на мерзлу землю.

І тоді люди, що обступили шлях, з криками захоплення почали кидати під ноги гетьманові свої шапки і хустки. А він — багатир по шапках і хустках ішов, мов по дивному килимі.

— Слава переможцеві!

— Батьку, батьку наш! — кричали люди.

— Батьку Богдане! — гукали козаки.

Коваль і рибак з Тарасом протиснулися до гетьмана. Він помітив їх і пізнав.

— Здорові були запорожці! — гукнув він до них, а побачивши біля Трясила малого Тараса, вхопив його на руки і поцілував у чоло.

Потім гетьман по встеленій шапками та хустками дорозі зблизвся до патріарха Паїсія і митрополита Косова. Під крики радості народу, під сальви козацьких пострілів гетьман прийняв хліб і сіль, схилив голову і поцілував хрест в білих, мов мармур, руках патріарха.

— Пресвітлий господарю! — звернувся до Богдана Хмельницького патріарх Паїсій. — Слава і честь твоя у віках не змеркне. Істинно, Бог з тобою! Бог наставив тебе на визволення сеї благословенної країни і сього вибраного Богом народу, наставив тебе на визволення від кормиги вражої. Князю України! Веди свій достойний у Бога народ від одної перемоги до другої, владай ним і скарбами землі на щастя народу і його радість. Бог з тобою, князю!

Народ підхопив це благословення бурхливими криками. До гетьмана підійшов білоголовий старий вчений. Він потис йому руку і хотів щось говорити. Богдан Хмельницький підняв булаву. Всі затихли. Старий учений почав привітну мову від імени Київської Академії:

— Тебе вітає весь український народ. Ти став Мойсеєм, спасителем і визвольником народу українського з неволі важкої. Ти — Богом даний — тому то і Богданом названий...

Останні слова старого вченого підхопив знову народ, і з краю в край залунали оклики:

— Богом даний, Богом даний!

Цей багатоголосий гомін перекочувався з краю в край нестримно, мов хвиля морська.

Під ці вигуки патріарх Паїсій узяв за руку великого гетьмана і посадив у свої сани по праву руку від себе.

Сидячи поруч з патріархом, Богдан Хмельницький в оточенні свого народу і козаків в'їхав у свій рідний святий золотoverхий Київ. Знечев'я задзвонили в усі дзвони, вдарили з гармат, а з долішнього міста відповідали їм постріли міської артилерії...

Слідом за саньми діда Онисія вели на шовкових поводах гетьманового коня, йшли кияни, а серед них коваль Оверко і рибак Трясило та козацький син, малий завзятий Тарас.

КОЛЯДНИКИ

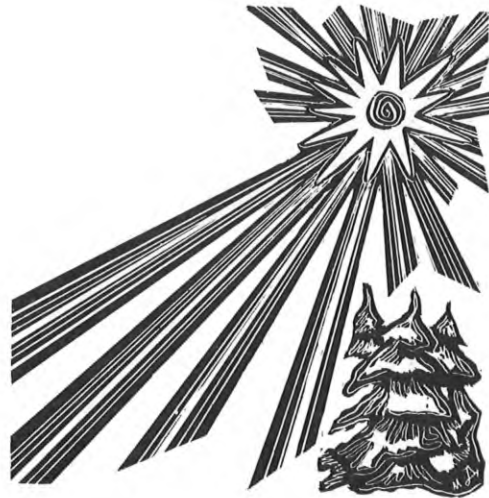
Дзвінке минуло літо
І осінь золота,
І вже зима над світом
Снігами проліта.

Де зеленіло листя,
Де птах сідав спочить,
Там льодове намисто
Коралями блищить.

На вітах вітер грає,
Летить із хмари пух —
Гей, стужа! Гей, зима є!
Чи теплий ваш кожух?

Чи вмієте співати
Різдвяну коляду?
Глядіть же, Галю, Гнате,
Співайте доладу!

Щоб в торбу міхоноші,
Мов наморозь із віт,
Мов сніг, летіли гроші
Для вбогих, для сиріт.

Щоб на листок збірковий
Пожертви Лесь зібрав
На книжечки чудові,
На рідний свій журнал.

Пояснення-словничок: намисто — шнурок з коралями, перлами і ін. (necklace); міхоноша — особа, що під час збірки датків на якусь, найчастіше добродійну, ціль носила колись міх (sack, bag); тепер частіше носить збірковий лист, куди вписує датки; стужа — холод; наморозь — іній (hoar-frost); вітка — галузь, галузка (branch), із віт — з галуззя.

ВЕСЕЛОУЧКА СТОРІНКА ДЛЯ МАЛЯТ

Ієга ШУГАЙ

ЗОЛОТЕ ПАВУТИННЯ

Ілюстрації Ю. КОЗАКА

Різдвяна казка

Це було давно-давно. Надходило Різдво. У великій ясній кімнаті стояла ялинка. То була дуже гарна ялинка. На ній були золоті дзвіночки, срібні зірочки та червоні кульочки.

Діти ще не бачили тієї ялинки, бо ще не настав Святий Вечір. Ще не засяла на небі вечірня різд-

вяна зірка. Але бачили ялинку домашні звірятка. Бачив її великий кіт своїми зеленими очима, бачив її маленький котик своїми синіми очима і бачив її песик своїми карими очима. Навіть маленька мишка, що так боялася великого kota, вибігла на хвилинку із своєї нірки, щоб поглянути на ялинку.

Але був ще хтось, хто не бачив гарної ялинки. То були малі сірі павуки. Павуки живуть у теплих куточках на темному горищі і в темному льоху. Люблять жити теж у кімнатах. Але перед Різдвом кожна мама-господиня дому робить великі порядки, щоб усюди було чисто й гарно. Мамина щітка побігла по всіх кутках кімнат — шур, шур! — і павучки мусіли втікати. Ось чому вони не могли бачити ялинки.

Але павуки люблять усе знати й усе бачити. Вони дуже зажурилися, бо й вони так само хотіли бачити ялинку. Врешті пішли до Ісусика й сказали:

— Ісусику, всі можуть подивитись на ялинку, а нас прогнали. І ми зовсім не можемо бачити ялинки . . .

Ісусикові стало жаль павучків, бо то були добрі павучки. Він сказав:

— Ви побачите ялинку!

Уранці перед Святим Вечором, коли всі ще спали, Ісусик впустив павучків до кімнати, де була ялинка. Тихесенько лізли павучки і з горища, і з льоху, і з усіх-усюд до теплої, ясної, чистої кімнати, де стояла ялинка.

Прийшов туди і тато-павук, і мама-павучиха, і малесенькі кругленькі павучки. Всі оглядали

ялинку. Лазили вони кругом, усе кругом — і дивились, дивились, дивились. А як вони раділи! Потім вилізли на ялинку і стали оглядати кожну цяцьку: і золоті дзвіночки, і срібні зірки, і малі свічечки, і червоні кульочки. Як уже надивились, то пішли щасливі до своїх схованок.

А коли вони пішли геть, тоді прийшов Ісусик і глянув на ялинку. І що ж Він побачив? Ціла ялинка й усі цяцьки були покриті — павутинням. Воно звисало з малих білих свічечок, із срібних зірок, із золотих дзвіночків, з червоних кульочок і з зелених гілок ялинки.

Що робити? Ісусик знав, що ні одна мама не любить павутиння в хаті й ніколи-ніколи не схоже, щоб павутиння було на ялинці. Ісусик діткнувся до павутиння на ялинці, і воно змінилось у — золото.

Коли засяла перша вечірня зірка, відкрилися двері і маленькі діти вбігли до кімнати. Як же ж вони здивувалися, коли побачили, що ціла ялинка обвішана золотими ниточками!

З того часу на різдвяних ялинках є золоте павутиння.

КУТИК ЮНИХ АВТОРІВ

ЗИМА

Іде сніжок безперестанку,
Іде вночі і аж до ранку.
Уже річки позамерзали,
Чудові квіти повмирали.

Ось темна ніч покрила поле,
Уся земля давно вже спить,
А там, у яслах у вертепі
Дитячко Ісус лежить.

Галя Марійчук, 13 років 7 кл., Гартфорд

ПАДАЄ СНІГ

За вікнами вітер —
Стою при вікні,
У хаті привітно
І тепло мені.

Я чую колядку,
Дзвіночки і сміх!
Танцюють сніжинки,
І падає сніг.

Дивлюсь у віконце:
Сніжинки-зірки,
Мов килим, вкривають
Ліси і хатки.

Різдво нам приносить
Багато утіх:
У хаті ялинка,
Під хатою сніг.

Ісусик маленький
Благословить всіх . . .
Так тепло в серденьку,
Хоч падає сніг.

*Даруся Кузьма
7 кл., Гартфорд*

Олена ЦЕГЕЛЬСЬКА

ПІД НОВИЙ РІК

Увечері ми всі, ціла родина, пішли до вітальні та й стали раду радити, як опівночі привітати Новий Рік. Ніхто з нас, дітей, не хотів спати. Що ж нам робити: читати, співати чи дивитись на телевізора?

Тоді відізвалась моя старша сестра Надя:

— Телевізора маємо щодня, а татка маємо так довго лише сьогодні. А відомо ж, тато мають спомини в сто разів кращі від того, що бачимо в телевізорі.

— Просимо, просимо! — підхопили ми всі. — Розкажіть нам щось, татусю!

І діти обсіли тата віночком.

Почалась татова розповідь.

**

— Діялось це давно-давненько, якраз під Новий Рік. Я був тоді малим хлопчиком-семилітком. Ми проживали глибоко в горах Карпатах, недалеко чеської границі. В нас було велике господарство: поле, гора з лісом, багато худоби — корів, овець, простора хата й будинки.

То були часи після першої світової війни. Мої батьки сумували: їх найстарший син Павло згинув у боях за Україну. Українці програли війну, і наша Батьківщина знов опинилася під чужим пануванням.

І от, пригадую, наче сьогодні, той день перед Новим Роком. Було вже по полудні, коли тато прикликали до себе мене і старшого мого брата Юрка, вже досить великого підростка.

— Завтра, — сказали, — Новий Рік. Вдарили люті морози. Не годиться, щоб у таке велике рокове свято дика звірина і пташні голодували!

Дали нам по в'язці сіна й по торбині зерна.

— Ідіть, хлопці, в ліс! Прив'яжіть сіно до дерева — це для сарен, а зерно розсипте для дикої пташні!

Ми аж підскочили з радощів і подались досить далеко в ліс, де на невеликій галяві були затишні місця.

Яке ж було наше здивування, коли ми побачили, що за кущами на галяві блимає невеликий вогник! Ми підкралися ближче. На пеньку біля

вогника сидів молодий чоловік. Він голосно молився. Закінчивши щоденні молитви, додав ще таку:

— О, святий Йосифе! Ти вивів Божу Матір і Дитяtko з безлюдної пустині Єгипту. Ти охороняв мене в боях від ворожої кулі — здьми полудублуд з моїх очей! Дай мені, заблуканому, знайти стежку до людей! Не дай згинуту тут від лютого морозу чи в іклах жорстокого дикого звіра!

Настала тиша. Подорожній спер голову на руку й важко задумався.

Юрко глянув на мене.

— Ти чув? — шепнув. — Він говорив про бої, про кулі, про блукання. Це наш дядько, це український січовий стрілець. Його, мабуть, переслідують вороги. Він, здається, прокрадається до границі і в лісі заблудив. О, як мені його жалко! Мусимо йому допомогти! Ходім!

Смикнув мене за рукав, і ми вийшли на галяву.

— Христос родився! — гукнув Юрко, добув з торбинки зерна і став засівати: — Сійся, родися! .. Вітаю з Новим Роком!

Подорожній перелякано схопився на ноги.

— Не бійтесь нас! — вигукнули ми. — Ми свої! Ми чули ваші молитви. Знаємо, хто ви. Хочемо вам допомогти!

— Сам Бог вас послав! — сказав здивований подорожній. — Діти, звідки ви тут узаялися?

— Так, це Божа рука! — відповів брат. — Ви не перші, яким наші тато потаємно допоможуть перейти за границю цієї ворожої нам держави. Прощу вас, повірте нам! Це наш ліс. Ми звідси недалеко живемо.

— Івасю, — звернувся Юрко до мене. — Біжи додому і розкажи все татові!

Цього не треба було два рази мені говорити. Я рвонув, не чуючи землі під собою.

Незабаром ми обидва з татом їхали лісом у невеличких санках, що їх тягнув коник-гуцулик. Їхали якимись ярами, балками, і швидко опинилися на галяві.

Тато привіталися.

— Не бійтесь, друже! Ви між своїми! Помо-

жемо вам! Не допустимо, щоб ви під Новий Рік самі в ярах стежки шукали.

Посадили подорожнього на заднє сидження і по самі вуха обгорнули кожухом-бараницею. Коло нього сів Юрко, ми з татом спереду, і санки, мов вихор, погналися знаними лісовими просіками. Щасливо займали на подвір'я задніми воротами — ніхто не побачив.

Задніми дверми зайшли в хату — спершу в сіни, а потім у малу кімнату, де проживали ми обидва з братом. Тут наш гість мав переховатись до завтра.

Смерклося. Мама замкнули на ключ двері і щільно заслонили вікна. Подорожньому ми занесли чисту сорочку і кожухок нашого поляглого брата. Подорожній умився, передягнувся і разом з нами засів у світлиці до вечері.

Опісля наш гість розповів про себе. Він — колишній січовий стрілець. Розказував про своє перебування в Білій Церкві та Києві, про бої, про проголошення самостійної Української Держави і про об'єднання всіх українських земель. Нарешті згадав і про сумні останні події.

— Вороги шукають мене. Я не маю можливостей вчитись у своїй рідній країні. Тому бажаю вчитись в університеті за кордоном.

**

Тато скінчили розповідь, яку ми слухали з запертим віддихом.

Дзигарі вдарили дванадцяту годину. На вулиці загримали постріли, заграли трубки, залунали дитячі оклики. То люди вітали Новий Рік. Ми скопилися з своїх місць, засіяли тата й маму зерном і склали їм побажання.

Потім Андрусь запитав:

— Татку, а що сталося з цим подорожнім?

— Ну, вчився і став лікарем.

— Оце розумію! Не досить, що січовий стрілець, а ще й доктор! Гай-гай! А де він тепер?

— Лікує нас усіх! — відповів татко. — І часто до нас приходять.

То була для нас велика несподіванка.

— Невже це доктор Гармаш? Наш доктор? Дивіться, дивіться! Він так близько, такий наш, свій!

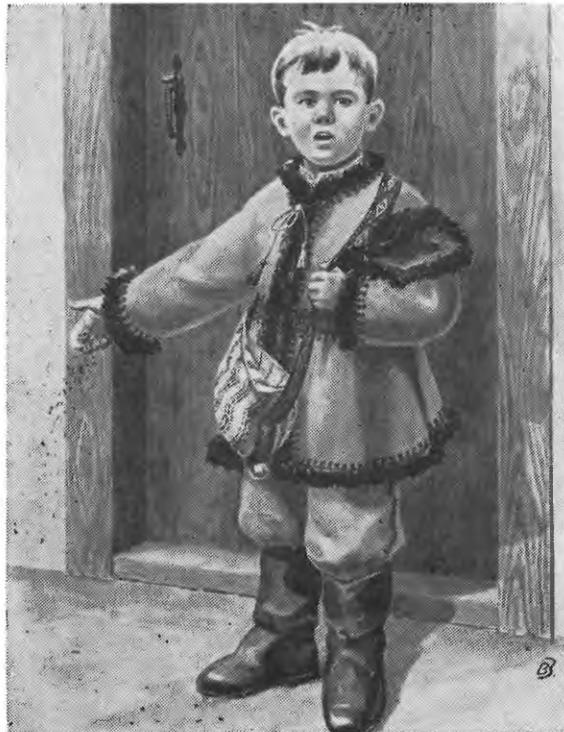
— Аж тепер, татку, знаю, — додав я. — Недарма ви його звете „пане докторе”, а він вас — „Івасю” і „ти”.

— Бо він мене пам'ятає ще малим Івасем, і таким до смерті я для нього залишусь.

Я попросив:

— Прошу мене збудити вдосвіта! Я мушу на Новий Рік привітати насамперед нашого доктора!

Пояснення-словничок: підліток (juvenile, boy in his teens); сіно — hay; галява — blade, clearing; блимати — to shimmer; полуда — більмо (cataract in the eye); рвонуть — тут: швидко побігти; яр — gully, ravine — так само балка; просіка — cutting in a forest.

ЗАЙЧИКІВ ПОДАРУНОК

Через ліс веде стежинка,
Там росла собі ялинка.

А під нею мало хатку
Невеличке зайченятко.

Надійшли Різдвяні свята —
Треба хаточку прибрати.

Каже зайчик до Хмаринки:
„Покропи дощем ялинку!”

Потім попрохав Мороза,
Щоб краплини заморозив.

Сонце ясно засвітило,
Деревце позолотило.

Якось дядько Лесь у ліс
Двоє діточок привіз.

Зупинились на хвилинку,
Подивились на ялинку.

„Ах, чудова це ялинка!” —
Каже до Гнатка Галинка.

„От, таку б нам, брате Гнате,
На Різдвяні свята мати!”

„Ні, не можна! — каже Гнат. —
Це ялиночка звірят.”

Вчув це зайчик з-під ялинки
Й каже до Гнатка й Галинки:

„Можу я, Галинко й Гнате,
Вам її подарувати?”

Хай вам буде дар на свята
Від малого зайченяти!”

Діточки зраділи дуже:
„О, спасибі, Яцю друже!

Навесні, в теплий час,
В гості ти прийди до нас!”

Деревце взяли на сани
І поїхали лісами.

Хоч без хатки Яць zostався,
Він утішно усміхався.

Дмитро ЧУВ

ГАЛІНІ ГОСТІ

Було ще зовсім рано, коли рипнули двері і до лікарні зайшли два засніжені вояки. Один з них тримав щось закутане в ковдру. Старенька санітарка побачила їх і, розпитавши, покликала чергового лікаря.

Високий, сивий, в окулярах він вийшов до військових. Вони тим часом розкутували замотану в дві ковдри дитину з перев'язаною ногою. Дівчинка, яку звали Галя, після безсонної ночі та довгого плачу міцно була заснула в авті, а тепер прокинулася і почала знову плакати.

Виявилось, що ворожі літаки скинули кілька бомб на сільські хати, побили й покалічили мирних селян. За кілька хвилин після цього їхали українські вояки й узяли цю дитину, що поранена гірко плакала поруч своєї мертвої матері.

Попрощавшись і цокнувши закаблуками, військові зникли за дверима лікарні. Надворі сипало сніжним порохом і починало мести.

Лікар оглянув дитину і, перев'язавши рани, велів віднести її до кімнати.

Галя лежала бліда, виснажена. Та час непомітно минав, рани гоїлись. Але дні для Галі здавались довгими й такими ж білими, як і стіни кімнати. Вона щоранку підводилась на ліжку й чекала сніданку. Дівчинка часто спостерігала, як інших відвідували родичі й знайомі, передавали передачі. І чотирирічна дитина іноді питала стареньку санітарку: „А мені, бабусю, нема передачі?“

Та хто її міг відвідати? Мати померла перед її очима, а батько був десь на війні. Сусіди ж навіть не знали, де перебуває дитина.

Бабусі-санітарці шкода було маленької сирітки, і вона іноді приносила їй з дому солоний огірок та шматочок хліба. Казала:

— Галю, а тобі передача є!

— Мені передача?! — радісно і здивовано підносячи рученята, питала Галя. — Хто ж це передав? — А через хвилину, глянувши на огірок з хлібом, додавала, усміхаючись: — Це, бабусю, мабуть, ви самі принесли?

— Е, ні, це передача від когось, — не признавалась санітарка. І Галя рада була, що і її хтось не забув.

Ходити їй покищо заборонялось, і вона сиділа цілими днями на ліжку та бавилась найпростішими іграшками. Найбільше серед них було маленьких пляшечок з-під ліків та картонних коробочок.

Галя поволі зробилась балакучою й цікавою до всього, а особливо любила, коли хтось із хворих читав їй або розповідав казки. Вона любила й сама розповідати. А коли хтось у розмові згадував, що її матір забило, вона, поважно зморщивши чоло, заперечувала:

— Ні, тіточко, маму не вбило, її поранило, і вона сама вмерла . . .

Час ішов, десь гримали гармати, і злиденні харчі в лікарні не кращали, але обличчя дитини ніби стало здоровішим. Проте, всі дні для Галі були схожі один на другий. Так непомітно прийшли й Різдвяні Свята. І, хоч десь поблизу точилась жорстока війна, в лікарні було скрізь прибрано по-святковому. До багатьох хворих приходили знайомі, щось приносили з їжі, розповідали про жахи війни. Тільки до Галі ніхто не приходив, і вона із заздрістю поглядала на тих щасливих, кого хтось відвідував.

Але несподівано на саме Різдво про Галю всі заговорили. Після півдня, ледве встигли пообідати, як розчинились до лікарні двері і в коридорі з'явилися ті самі два військові. Вони пізнали бабусю-санітарку і, привітавшись, один з них запитав:

— Наша знайома, яку ми колись привезли, ще тут?

Санітарка спочатку не зрозуміла, про яку знайому вони питають, а потім, усміхнувшись, сказала:

— Це ви, мабуть, про Галю? . . .

— Так-так, про Галю! — радісно відповіли обидва разом.

Поскидавши свої засніжені шинелі й накинувши білі халати, які їм винесла санітарка, вони зайшли до дитини.

— Це, Галю, до тебе гості! — сказала із радістю бабуся, показуючи на військових.

Дівчинка спочатку зніяковіла з несподіванки, взяла кінчик пальця в рот, не знаючи, що їй належить робити, і дивилась на них великими очи-

ма. Бо минув місяць, як вони її привезли, і вона про них майже забула. Та, коли побачила, як, розгорнена з паперу, перед нею стала зовсім маленька ялинка з прикрасами, а до її рук попали два пакуночки з ласощами, обережно взяла і мовчки дивилась на них та на ялинку, мов не вірила, що це справді принесли саме їй.

— Христос родився! — привітались військовики, а Галя вже з цікавістю почала розгортати пакуночок. Санітарка розповіла їм, що хвора вже поправляється, що рана майже загоїлась, і вони, вдоволені цим, побувши хвилин з десять і поцілувавши на прощання сирітку, пішли геть.

— Тепер у тебе, Галю, передача краща, ніж

у нас, — сказали їй сусіди по кімнаті, коли пішли несподівані гості.

Увечері, зайшовши до палати, де була Галя, санітарка розсміялась: на ліжку сиділа Галя і їла огірок з цукеркою.

Ви смієтесь, бабусю, — сказала вдоволена дівчинка, — а воно таке добре, таке добре!

Всі сміялися з Галиних витівок.

Пояснення-словничок: передача — це харчі, одяг або іграшки, що їх передають хворим дітям у лікарні; рипітти (про двері) — to creak; за каблук — counter; виснажений — дуже втомлений, немічний (exhausted, weary); санітарка — тут: nurse; картонний — зроблений з грубого паперу (of cardboard); шинель — військовий плащ (overcoat); халат — dressing-coat; витівка — вигадка, жарт (fancy, caprice).

Д. ЛАГОДА

СНІГОВИК-КРОКОДИЛ

Школярки йшли із школи додому через парк попри дитячий майданчик. А там у цей зимовий час було тихо й порожньо. Сніг лежав усюди.

— Нумо ліпити бабу снігову! — гукнув один хлопчик.

— Гаразд! — підхопили всі.

Заходилися снігові кулі качати. На велику кулю поклали трохи меншу — вже й тулуб бабі готовий. А маленька куля зверху — то бабина голова. Ще вмонтували два блакитні гудзики та шматок червоного плястику — гарні очі бабі й губи, як у живої людини.

Аж ось ідуть студенти з образотворчої студії:

— Це ви зробили бабу? Молодці! Колись з вас будуть славні майстри скульптури, якщо будете вчитися. Але знайте, що із снігу не лише бабу можна зліпити. Ось ми вам покажемо. Що хочете?

— Коня! Лева! Крокодила! — навперебій загукали хлопчаки.

— Добре! Алі не все зразу. Сьогодні нехай буде крокодил.

Запрацювали жваві, умілі руки. Незабаром школярки побачили сніговика-крокодила: великий, довгохвостий, ще й пащу роззявив. Тільки зубів йому не зробили, щоб нікого не налякав. Хлопці дивувалися, приглядалися, привітали крокодила радісними вигуками.

А вже й додому час. Вечір узимку рано приходить.

**

Крокодил залишився на майданчику сам-один. Почав сніг іти. Сніжинки, повільно кружляючи, падали на землю. Враз вітер дихнув, дмухнув, за-

крутив! Кидає, гонить нові й нові рої сніжинок. А що діється в тій завірюсі над крокодилем?! Послухаймо розмову сніжинок:

— О, дивись, крокодил! Відкіля він тут узявся? — говорить одна.

— Хіба це крокодил? Я ніколи не бачила такого звіра, — обізвалася друга сніжинка.

— Я бачила, бо я з Австралії. Я колись була водяною краплею в австралійській річці, де й крокодили водяться. Там спека! Улітку вода швидко випаровувалася під гарячим сонцем. Тоді мільйони й мільйони крапель піднялися і вітер погнав нас навкруги земної кулі. А коли ми потрапили в холодне повітря, то замерзли на сніжинки. Нас тут багато, — сказала сніжинка, а потім гукнула: — Агов! Сестрички! Хто з Австралії? Летить сюди, тут наш земляк!

Швиденько почали злітатися сніжинки, спустилися низько і над крокодилем закружляли ще швидше. Загукали:

— Жвавіше, сестрички! Влітаймо йому в пащу! У крокодила серце не б'ється, треба його оживити. Жвавіш, жвавіш! Іще звавіш! — Сніжинки закрутилися в клубку так швидко, що всередині в крокодила аж гаряче стало і щось застукотіло. Може серце забилося?

— Оживай, Кро! Оживай, земляче! — примовляли сніжинки.

І крокодил став оживати. Кліпнув оком, повернувся однією лапою, потім другою, ліниво вдарив хвостом і поволеньки подався вперед.

**

А куди, в яку сторону рухатися? Недалеко теплярня, відтіля з рури пара виходить, тепло від-

чувається. Крокодил любить тепло. Він уже повернув у той бік, аж чує:

— Кар, кар! Обережно! Там сніговикові смерть!
— То сонна ворона прокаркала, сидячи на дубовій гілці.

Крокодил повернув в інший бік. Він поповз далі й опинився на вулиці. Не знати, як він вивабрався з парку, може де браму забули зачинити або діра попід муром була.

На вулиці тихо, людей мало проходить, бо час пізній. Та ось іде старенький панок і веде песика на ланцюжку. Песик за своєю звичкою:

— Гав! Ти, чужий, чого тут вештаєшся? Геть! Гав-гав!

Крокодил оглянувся, був би вдарив нахабу хвостом, але пан в цей час потяг за ланцюжок, і песик мусів іти за господарем. Він ще довго гавкав, а пан дивувався, чого це його завжди ласкавий песик так злоститься. Старий пан не помітив крокодила на снігу, до того ж і ліхтар здалеку світив неясно.

Мабуть, і крокодил погано бачив, він сіренького котика зустрів таким вигуком:

— Посум! І ти тут? То будемо разом шукати захистку.

Котик злякався, м'явкнув, проте відповів:

— Я котик. А ти що за звір? Тут таких нема. Бережись собак, то найгірші у світі тварини. Повзи до великого майдану, там стоїть прикрашена ялинка, під нею сховаєшся. А вдень прийдуть люди, вони тебе від собак оборонять. Шкода, я з тобою не можу побігти, поспішаю до моєї пані в теплу кімнату.

Котик побіг до своєї пані в теплу кімнату, а крокодил покрокував до ялинки. Ялинка, велика, гілчаста стояла перед якимсь гарним високим будинком. І чого тільки не було на ній поначіплювано! Янголики, зорі, іграшки, свічки, золотий дощ.

Людей уночі не було, напевне прийдуть удень. А покищо крокодил заліз під густі нижні гілки і приचाївся.

Крокодил уже був і задрімав у затишному місці, коли чує:

— От бачите, який мудрий Кро: думає, що сховався, а хвіст видно.

Крокодил швиденько посунувся вперед, щоб заховати хвіст. А тоді виглянув і побачив на гілці у клітці жовто-зелену папугу. Мабуть, папуга не була жива. Хто б же залишив живого тропічного птаха на морозі? Певне, то була іграшка, прикраса на ялинці, але це не шкодило, вона могла говорити, бо все відбувалося в різдвяну ніч, коли не лише тварини розмовляють, а й неживі речі кілька годин тієї ночі мають змогу говорити.

Отож, у старої досвідченої папуги крокодил почав розпитувати, як йому втекти з цього краю.

— Нелегка справа втекти звідси, — відповіла папуга. — Коли люди тебе піймають, то віддадуть до зоопарку. А коли хочеш вільно жити, шукай дороги до річки. Річка тепер замерзла, але з фабрики пускають у воду пару чи щось гаряче, я й сама докладно не знаю. Я тільки знаю, що в тому місці при березі вода не замерзає. То може там знайдеш собі пристановище. Але поспішай до ранку відділя вибратись, бо як прийдуть люди, то потрапиш у зоопарк.

Крокодил подумав: „Може і в зоопарку не було б мені погано. Проте, спробую дістатися до річки”. На щастя, знову почав сніг сипати — безпечніше рухатися вулицями.

Подякувавши папузі за пораду, крокодил покрокував кудись . . .

Куди? Ніхто не знає. Може вдалось йому знайти річку, може люди впіймали і віддали в зоопарк, а може десь у густому живоплоті знайшов собі захисток.

Треба придивлятися, чи не натрапимо ми на його сліди десь у парку або в лісі. От було б цікаво!

Пояснення-словничок: Кро — скорочено за австралійською звичкою скорочувати імена та назви; посум — мила і гарна австралійська тваринка, відмінна від американського опосума. Похожа на котика, має пухнастий хвіст. Тулуб — частина тіла людини чи тварини від голови до пояса (torso); Образотворча студія мистецька школа, де вчать різьбарства, малярства тощо; скульптура — уміння виліплювати з глини або гіпсу чи висікати з каменю різні фігури — різьби, також назва цих фігур (sculpture); навперобій — один поперед одного (in eager rivalry); випаровуватися — обертатися у пару (to evaporate); паща — рот (великий) у тварин — mouth, jaws; кліпати (очима) — to wink, to blink; теплярня — оранжерія (greenhouse, hothouse); нахаба — влізлива, простацька людина (impudent or brazen fellow); гілчастий — гіллястий, з багатьма гілками-галузками (branchy); пристановище — refuge, shelter.

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XLIII: ТАЄМНИЧЕ ДЖЕРЕЛО

CHAPTER XLIII: THE MYSTERIOUS WELL

Переляканий Рох знову кинувся Богданові до ніг, але Богдан з по гордою відвернувся.

The frightened Rokh again dropped to his knees embracing Bohdan's feet, but Bohdan turned away in disdain.

Коли козаки від'їхали, до Роха підійшов Петрик. — Недобра, бачу, ти людина, але їсти певно хочеш. Ось тобі шматок хліба!

After the Kozaks left, Petryk approached Rokh. "I think you are a bad man, but you must be hungry. Here's a piece of bread."

Рох жадібно жував хліб і сам собі не вірив. — Хліб? .. Мені? .. Завищо?

Rokh, in disbelief, chewed the bread with ravenous appetite. "Bread? .. For me? .. For what?"

Потім поповз на руках і ногах у ярок і зник у сухім бур'яні.

He then crawled on his hands and knees into the ravine and disappeared in the dry weeds.

Незабаром військо гетьмана Богдана Хмельницького вирушило з-під Замістя назад в Україну.

Soon the army of Hetman Bohdan Khmelnytsky began its march from Zamostia back into Ukraine.

Населення Києва захоплено вітало гетьмана-переможця.

The people of Kiev greeted the victorious Hetman with enthusiasm.

(Продовження буде)
(To be continued)